

Karensavdrag – en mer rättvis självrisk (Ds 2017:18)

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tillstyrker förslaget om att karensdagen i lagen (1991:1047) om sjuklön och i socialförsäkringsbalken ska ersättas av ett karensavdrag. Detta dock enbart under förutsättning att arbetsgivarna kompenseras för de ekonomiska konsekvenser som i särskilt hög grad drabbar kommun- och landstingssektorn.
- SKL tillstyrker att det vid sjukfrånvaro ska göras ett helt karensavdrag oavsett sjukfrånvarons omfattning.
- SKL är positivt till att arbetsgruppen står fast vid den modell som presenterades av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen 2015, vilken innebär att arbetsmarknadens parter kan avtala om den närmare beräkningen av sjuklön och karensavdrag.

Allmänt

SKL menar att utgångspunkten är att försäkringsprincipen ska råda inom socialförsäkringarna. Det individen och arbetsgivaren betalar in via premier och arbetsgivaravgifter bör betalas ut i det försäkringsärende som försäkringen avser täcka. Försäkringsprincipen medför en tydlig koppling mellan inkomstbortfall och ersättning och ger socialförsäkringssystemen förutsägbarhet och legitimitet. Lagstiftarens syfte med självrisk vid korttidssjukfrånvaro är att motverka ett överutnyttjande av sjukförsäkringen.

I promemorian klargör arbetsgruppen att förslaget i de allra flesta fall kommer att innebära ökade kostnader för arbetsgivare, särskilt inom vård- och omsorgssektorn. SKL uttalade i sitt remissvar från 2015 med anledning av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen att förbundet tillstyrker ett införande av karensavdrag. Förbundet pekade samtidigt på, och gör det även fortsättningsvis, att en övergång från karensdag till karensavdrag kommer att innebära omfattande kostnadsökningar för kommun- och landstingssektorn. Detta beror på att de välfärdstjänster som sektorn tillhandahåller utförs dygnet runt och därför inte sällan kräver schemaläggningar där arbetstiden koncentreras.

SKL menar därför att de ekonomiska konsekvenserna kommer att bli kännbara för sektorn och tillstyrker förslaget enbart under förutsättning att arbetsgivarna kompenseras för de ekonomiska konsekvenser som i särskilt hög grad drabbar kommun- och landstingssektorn.

En övergång från karensdag till karensavdrag kommer, som nämnts ovan, innebära ökade kostnader för arbetsgivare med verksamheter som bedrivs dygnet runt. Detta påtalas också av arbetsgruppen. Förslaget kan komma att innebära att arbetsgivare, i den mån det är möjligt, successivt frångår scheman där vissa tjänster är koncentrerade till långa arbetspass och istället strävar efter att jämna ut antalet timmar per arbetspass arbetstagare befinner sig på arbetet, och då i syfte att begränsa kostnader vid eventuell sjukdom. Kortare arbetspass kan, å ena sidan, ha positiva effekter på arbetsmiljön eftersom det torde främja det rehabiliterings- och hälsoarbete som bedrivs enligt den avsiktsförklaring som parterna inom sektorn kom överens om under 2016. Å andra sidan är koncentrerad arbetstid något som inte sällan efterfrågas bland de arbetstagare som valt att arbeta enligt dylikt schema. Det är med andra ord något som gör arbetsgivare inom sektorn attraktiva. Konsekvenserna av en övergång till karensavdrag är med andra ord svåröverskådliga, mångfacetterade och kommer att ha effekt inom flera arbetsmarknadspolitiska områden.

Karensdag ersätts av karensavdrag

Syftet med regeln om karensdag är att sjukfallet vid korttidsfrånvaro bör innehålla en självrisk. Det är en skälig och allmänt accepterad ståndpunkt. SKL instämmer i arbetsgruppens argumentation att det inte är rimligt, eller rättvist, att regeln om karensdag för den grupp försäkrade som arbetar långa arbetspass innebär en relativt sett högre självrisk jämfört med den grupp som arbetar mer jämnt under en arbetsvecka. Regeln om självrisk bör få samma effekt, enligt försäkringsprincipen, oavsett arbetstidens förläggning.

Det bör inte heller spela någon roll vilken tid på dagen arbetstagaren sjukanmäler sig. SKL vill lyfta att den möjlighet till sen sjukanmälan vid arbetsdagens slut som kraftigt reducerar självrisken, undergräver systemets legitimitet och kan medföra infekterade diskussioner på arbetsplatsen.

Förbundets ställningstagande

SKL är positivt till en mer rättvis och rimlig självrisk vid korttidsfrånvaro och tillstyrker därför förslag om karensavdrag.

Helt karensavdrag oavsett omfattning av sjukfrånvaro

SKL förstår förslaget om karensavdrag såsom att det från den totala summan av sjuklön respektive sjukpenning som utgår under de första 14 dagarna ska göras ett (karens-) avdrag. Avdrag är med andra ord inte kopplat till viss dag eller till omfattningen av sjukfrånvaron. Förbundet instämmer i ståndpunkten att korttidsfrånvaro bör medföra samma nivå på självrisken, oavsett omfattningen av frånvaron. SKL ser det som rimligt särskilt som förslaget har en inbyggd broms som omöjliggör ett avdrag större än maximal sjuklön.

Förbundet tolkar även förslaget om helt karensavdrag, oavsett omfattning, som att det är lagstiftarens avsikt att det inte längre ska vara möjligt att kringgå självriskan genom att sjukanmäla sig i slutet av ett arbetspass.

Förbundet kan dock förutspå en omfattande förändring och utökning av administrationen i samband med sjukfrånvaro, om förslaget om karensavdrag införs. Administrationen utgår naturligtvis, och byggs upp, systemmässigt i enlighet med aktuell regeländring och de eventuella överenskommelser som parterna träffar i samband med regeländringen. Den förslagna lagändringen vad gäller självriskan vid korttidsfrånvaro innebär ett principiellt avsteg från tidigare reglering och kommer innebära förnyade förhandlingar mellan avtalsslutande parter.

Förbundets ställningstagande

SKL tillstyrker ett införande av helt karensavdrag, oavsett omfattningen av sjukfrånvaron.

Möjlighet för arbetsmarknadens parter att avtala om beräkning av sjuklön och karensavdrag

SKL är positivt till att de avtalsslutande parterna ges möjlighet att tekniskt utforma karensavdragets beräkning inom sjuklönesystemet så att det kan anpassas efter respektive verksamhets specifika behov.

Förbundets ställningstagande

SKL är positivt till att förslaget möjliggör för de avtalsslutande parterna att närmare avtala om beräkningen av sjuklön och karensavdrag.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
ordförande